

oru svojich požiadaviek
omunisti ľudové milície
vojenskú organizáciu

Predseda vlády K. Gottwald
ohlasuje v Prahe schválenie
požiadaviek komunistov

„V roku 1947 na jeseň neboli zatvorení len dr. Kempný, dr. Bugár a dr. Staško, boli zatvorení už aj viacerí ľudia, ktorí boli označení za agentov západných demokracií, západných imperialistov, ktorí tu pracovali na rozbití Československej republiky. Na Slovensku Husák urobil vyslovene reorganizáciu Zboru povereníkov tak, že Demokratická strana takmer stratila jej väčšinu a z hľadiska rozhodovania prakticky už nemala šancu. Vo vzduchu čosi viselo. Nikto ešte nevedel čo, za chvíľu sa to od októbra, nie je ďaleko do februára, ukázalo, čo to bolo.“

Emil Dohnanec,
tajomník Demokratickej strany

ovládaných organizácií. Demokratická strana odmietla považovať demisiu komunistických ministrov za demisiu celého Zboru povereníkov, čo len eskalovalo nátlak komunistov. Nakoniec sa účelovo vyvolaná politická kríza na Slovensku dostala na program zasadania centrálnej vlády a celoštátneho Národného frontu. Komunistom sa podarilo s prispáním českých nekomunistických strán dotlačiť DS k pre ňu nevýhodnému kompromisu. 19. novembra 1947 Predsedníctvo SNR menovalo nový Zbor povereníkov, v ktorom počet zástupcov DS klesol z deviatich na šesť. Tým **DS stratila väčšinu vyplývajúcu z volieb a komunistom sa podarilo zvrátiť jej volebné víťazstvo a upevniť svoje mocenské postavenie na Slovensku.** Celá kríza bola zároveň akousi generálkou a predohrou udalostí Februára 1948, ktoré znamenali završenie nástupu komunistov k moci v celom štáte. Centrum februárového prevratu bolo v Prahe, hoci komunisti aj na Slovensku využili prevrat na mocenskú likvidáciu Demokratickej strany. Predseda Zboru povereníkov G. Husák považoval demisiu jej ministrov z pražskej vlády aj za demisiu jej reprezentantov v ZP. Udalosti v Prahe, najmä generálny štrajk, prijatie demisie nekomunistických ministrov prezidentom Benešom a rekonštrukcia vlády našli svoj ohlas aj na Slovensku. Dňa 21. februára vznikli ľudové milície ako polovojenské ozbrojené jednotky komunistickej strany. Aktivizoval sa aj Zväz slovenských partizánov. Pod nátlakom verejných manifestácií prišlo k ďalšej re-

konštrukcii Zboru povereníkov. Príslušníci bezpečnosti a Zväzu slovenských partizánov vtrhli na sekretariát Demokratickej strany a vyhlásili ho za stredisko protištátnej činnosti, čo predznamenovalo budúce prenasledovanie jej členov. Hneď po prevrate začali komunisti budovať totalitný systém, ktorého sprievodným javom a integrálnou súčasťou bolo aj odstraňovanie skutočných či domnelých odporcov, poznačené brutalitou najmä v 50. rokoch. Vláda komunistického režimu na Slovensku trvala 41 rokov až do Nežnej revolúcie v novembri 1989.

CHCEŠ VEDIET VIAC?

Odporúčané webstránky:
www.upn.gov.sk; www.enrs.eu

European Network
Remembrance
and Solidarity

• tasr •

SLOVENSKÝ FEBRUÁR

JESEŇ 1947 NA SLOVENSKU

Jeseň v roku 1947 priniesla mocenský prevrat na slovenskej politickej scéne. V rézii bezpečnostných zložiek ovládaných komunistami, prišlo pod zámienkou vykonštruovaného, tzv. protištátneho sprisahania na Slovensku a obvinenia Demokratickej strany z hospodárskych ťažkostí k politickej kríze. V jej dôsledku prišlo pod tlakom komunistov a nimi ovládaných spoločenských organizácií k rekonštrukcii Zboru povereníkov ako kľúčového orgánu výkonnej moci na Slovensku. Demokratická strana stratila väčšinu vyplývajúcu z víťazstva vo voľbách v roku 1946.

Sovietsky líder J. americký prezident F. a britský premiér W. boli architektmi pov. usporiadania sv.

G. Husák ako predseda Zboru povereníkov mal veľký podiel na mocenskom prevrate na Slovensku

Predseda DS Jozef Lettrich

Manifestácia v Bratislave na podporu požiadaviek komunistov

Európa rozdelená železnou oponou na komunistický Východ (červenou) a demokratický Západ (modrou).

Prezident ČSR Edvard Beneš (v strede)

Nový Zbor povereníkov, 21. novembra 1947.

Na podporu svojich požiadaviek mobilizovali komunisti spoločenské organizácie pod vlastnou kontrolou

VÝVOJ PO DRUHEJ SVETOVEJ VOJNE

Po skončení druhej svetovej vojny v máji 1945 prišlo k obnove Československa, ktoré bolo **politicky orientované na Sovietsky zväz**, o čom rozhodla dohoda medzi Benešom a Stalinom v decembri 1943. V apríli 1945 bol v Košiciach ako výsledok marcových rokovaní v Moskve vyhlásený Košický vládny program, ktorý definoval základy nového politického režimu. Na Slovensku bola predstaviteľkou zákonodarnej moci Slovenská národná rada a výkonnú moc mal v rukách Zbor povereníkov. **Režim obnoveného Československa bol známy ako tzv. ľudová demokracia, v praxi však nebola obnovená plná demokracia v zmysle občianskych slobôd a politickej plurality.** Vytvoril sa systém vlády Národného frontu, v ktorom boli zoskupené všetky povolené politické strany. Bol to politický režim s autoritatívnymi prvkami bez možnosti politickej opozície. Po rozpustení Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, ako predstaviteľky autoritatívneho režimu z rokov 1938 – 1945, sa rozhodujúca masa katolíckeho voličstva ocitla bez politického zastúpenia. Obidve strany na Slovensku, či už komunistická alebo demokratická strana (DS), sa snažili získať týchto katolíckych voličov na svoju stranu. Nakoniec sa to podarilo DS, ktorej prevažne evanjelickí predstavitelia uzavreli tzv. Aprílovú dohodu s predstaviteľmi katolicizmu na Slovensku.

V máji 1946 sa konali v Československu voľby do Národného zhromaždenia. **Aj vďaka tejto dohode na Slovensku zvíťazila Demokratická strana (62 % hlasov)** pred Komunistickou stranou Slovenska (30,34 %), Stranou slobody (3,73 %) a Stranou práce (3,11 %). V Čechách zvíťazila komunistická strana, ktorá sa stala aj najsilnejšou stranou v spoločnom štáte. **KSS nebola spokojná s výsledkami volieb na Slovensku a hľadala možnosti, ako zvrátiť volebné víťazstvo DS.** Aj za týmto účelom bola na nátlak centrálnej vlády podpísaná tzv. tretia pražská dohoda, ktorá znamenala radikálny zásah do kompetencií slovenských národných orgánov. Tie boli postavené pod kontrolu pražskej vlády a stali sa fakticky bezmocnými inštitúciami v jej podruží, čo ešte zvýraznil interpretačný dodatok k tretej pražskej dohode. Napriek tomu komunisti pokračovali v útokoch na DS so zámerom jej likvidácie.

TZV. PROTIŠTÁTNE SPRISAHANIE NA SLOVENSKU

Na ďalšie oslabenie DS zosnovala komunistami ovládaná bezpečnosť odhalenie fiktívneho protištátneho sprisahania na Slovensku, ktorého sa mali zúčastniť vedúci predstavitelia DS. Ministerstvo vnútra na čele s komunistom Václavom Noskom na tajnom zasadnutí vlády 30. septembra 1947 podalo predbežnú správu o odhalení tohto „sprisahania“. Na základe výpovedí zadržaných, bezpečnosť vykonštruovala protištátnu skupinu. Patrili tam mimo

iných aj poslanci DS Jozef Kempný a Miloš Bugár. Dôležitú úlohu zohral aj Otto Obuch, tlačový referent Kabinetu podpredsedu vlády Jána Ursínyho. Obvinení mali mať údajne kontakty so slovenským exilom v zahraničí a organizovať domáci protištátny odboj. Priznania obvinených si bezpečnosť vynucovala mučením, o čom vtedy verejnosť nevedela.

Zámienkou na útok proti Zboru povereníkov (ZP), kde mala DS väčšinu, sa mala stať aj zlá hospodárska situácia po vojne a obrovské sucho v lete roku 1947. Komunistami ovládané odbory, podporované Zväzom slovenských partizánov, vyslovili požiadavku, aby boli povereníci DS zodpovední za výživu, zásobovanie a poľnohospodárstvo odvolaní. **Komunisti organizovali masové demonštrácie na podporu svojich požiadaviek.** Dňa 30. októbra 1947 sa zišiel zjazd závodných a zamestnanckých rád, ktorý prijal deklaráciu s požiadavkou, aby Zbor povereníkov odstúpil a vytvoril sa nový. Na druhý deň podali demisiu povereníci za KSS na čele s predsedom Zboru povereníkov Gustávom Husákom a tiež povereník vnútra, formálne nestraník Mikuláš Ferjenčík.

MOCENSKÝ ZVRAT NA SLOVENSKU

Rokovania medzi komunistami a DS nasledujúce po demisii povereníkov sa konali v tieni nátlakových akcií komunistami